

Ο «ΠΟΝΟΣ», του Ν. ΣΤΕΡΓΙΟΥ

(Από την καλλιτεχνική έκθεση).

Ο καλλιτέχης δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά πού με σταματῆει. Σὲ ὅ,τι κι ἂν ἔλασε, μεντάγισ, ἀγαλμα, ἢ ἔργο συνθετικό, εἶδα πάντα τὸν ἄνθρωπο πού εἶναι γεννημένος νὰ ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς μετριότητας. Ἀκόλουθος τῆς θαυμαστῆς νεογυλλικῆς τεχνοτροπίας τοῦ Ροντέν, δουλεῖει ἀνεκλόνητος ἐμπνεύσεις ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο. Ἡ παρέλαση τῶν φαινομένων καὶ τῆς γύρω ζωῆς ἔρχεται βοήθημα καὶ συμπλήρωμα. Καὶ σὰν τέτοια πρὸς τὴν δέχεται ὁ αὐστηρὰ προσωπικὸς δημιουργός. Μέσα ἀπὸ τὸ ἐγὼ του νὰ μᾶς δείξει τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ἀντίληψη, σὰν ἀπάνω σὲ πρίσμα νὰ χτυπήσουν καὶ ν' ἀναλυθοῦν ὅλα, καὶ τότε μόνο θὰ μπορούμε νὰ βλέπουμε ἐκάπειρο με διαφορετικὰς ἀπόχρωσες τὸν κόσμο. Μὲ τὸν «Πόνον» του ὁ Στεργίου μού μιλεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά ψυχικά. Τὸ ἔργο δουλεμένο βα-

ρεῖα με ἐπίπεδα, πονεῖ ὡς τὴς λεπτομέρειες. Γιατί ἡ ἰδέα μᾶς συμβολικῆς ἀναπαράστασης, ὅπως κι ἂν εἶναι, θὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σύνολο. Τὸ δύσκολο εἶναι ἡ λεπτομέρεια μοναχῆ τῆς νὰ μιλεῖ. Μιὰ κομμένη μύτη, ἓνα δάχτυλο, νὰ φτάνουν γιὰ νὰ ἰδεῖ κανεὶς τὸ πτεῦμα ὅλης τῆς σύλληψης. Παντοῦ ἡ ἴδια δύναμη, κι ὁ πυρετὸς τῆς πρώτης στιγμῆς κρατημένος ἐκεί, σὰ νὰ δούλευαν σπασμωδικὰ χίλια χέρια. Τέτοιο τὸ δέσιμο τῆς ἀνώτερης δημιουργίας, πού κάτω διαρκέστερα θὰ ζήσει. Ὁ Στεργίου, ξεχώρα ἀπὸ αὐτὰ, μπόρεσε νὰ φῶσει καὶ κάτι ἄλλο: τὸν πόνο ὅπως θὰ τὸν ἐννοιώσε ἢ κάθε ἀνθρώπινη ζωὴ. Πελεκητὸ τὸ πρόσωπο, πολύγωνο, ὀξύ, με κυλότητες στεγνές. Κάποιο κάλυμμα, ἴδιος βράχινος σπηλιάς, με γείσωμα τραχύ, κάνει πῶς ὑποβλητικῆ τὴν πονεμένη μορφή. Κι ἀπ' τὴς κόγχες, πού χάσανε τὸ καμπύλο σχῆμα, φανιάζεται κανεὶς νὰ φω-

σφριζούν μυστηριακά δυο αιμάτινα, άκοίμητα μάτι. Τό κεφάλι άκουμπάει βιασιά σ' ένα τεράπλευρο, δουλεμένο κατά τόν ίδιο τρόπο τών επιπέδων. Έτσι, σφηνωμένο άνάμεσα δυο άδιάσειστων, πετρωμένων δγκων, πού ίσαι μ' αυτού; δ καλλιτέχνης νά θέηγε νά δώσει τόν ήθικό όριμό του δίχως διέξοδο Πόνον, ξαφνίσει και ταράζει κείνον πού ζητάει τή νέα διατύπωση. Τά αίτήματα είναι πάντα τά ίδια; ίδιος άπομένει κι ό κύκλος τους. Τό μορφολογικό θά τά ξινακαιουργώσει, ύψώνοντί; τα ίσα με τήν περιωπή πού τους έδωκε ή φύση και τό πολύπλοκο τής ζωής. Οι τεχνίτες τού σήμερα, στην ούσία, δέν έχουν νά πούν τίποτε περισσότρο από τούς τεχνίτες τού χτές. Στη φράση έχουν νά πούν, γιατί άτό κείνην πιά έξωριάται νά ίδούμε βαθιά ή ριχά. Νέους σιλίστες, νέους μορφολίστες, νέους έκδηλωτές, πού ν' άνάβουν τό φώς τό Ένα με άλλουίωτική χειρονομία, κάτω από γλόμτους καινούργιων μηχανισμών, και πρωτότυπων χρωματικών συνδυασμών, ώτε νά μίς συγκινεί πιδ παράξενα και πιδ πλιτενά, άλώνοντας γύρω στή σκια συγκέντρικοίς κύκλους άπειρους, ώ; εκεί πού πιά δέ φτιάνει τό γυμνό μάτι. Αδού; χρειζόμαστε στόν καιρό μας, πού ό άνθρωπος έπιστημονικός και βιθυστόχαστος από κληρονομιά, δέν έχει παρά σκαμμένους τόιους νά ξινασκιάψει και αλέβες γνώριμες νά ξινασχηματιστεί. Και τό θέλητρο ό ο είνε στό πώς θά ξεταχτούν ψηλά τά νερά, με πια καιπιύλη, και πώς θά φανταξουν σά χέια μας τά παλιά ξεχασμένα χρυσάφια.

Ο Στεργίου, ξεχωρίζοντας μέσα στούς νέους γλύπτες για τήν πρωτοτυπία του, πολλά γνωστά θέματα θά μιά ξινακαιουργώσει. Γιατί μαζί με τή συμβολική σκέψη πού τόν χαρακτηρίζει και με τό ανθρώπινο αίτημα, ξέρει τό επιστημονικό μέρος τής τέχνης του και έχει αυτοπεποίθηγη. Δέ χρειάζεται παρ'ά νά δουλέψει άγροπνα και αυτηγά. Ίσως θά τού ήτιν άπαραίτηγη και μι'α δεύτερη μελέτη στά γλυπτικά τής αρχαία; ελληνική; καλλιτεχνίας και στή νεώτερη ελληνική ζωή. Τό ε θά γινόσινε στό ύρος πιδ έλαφρό, και τό έργο του θά ταίριαζε πιδ πολύ με τό βάθος πού στήνει ή όλόγερα διαφανη φύση για τούς άξιους; νά φανταστούν και νά κλάσουν.

ΕΙΡΗΝΗ Η ΚΟΗΝΑΙΑ

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Βήκε τό 4ο φυλλάδιο τής «Σύγγας» με πλούσια περιεχόμενα, πελά και έμμετρα, τών κκ. Κωστή Παλαμά, Μαλακίση, Άλκη Θυρίου, Φίλιπα, Φλήντα, Πάνου Δ. Ταγκόπουλου, Γιάννη Άργέμη, Α. Παπαμά κλπ. Ο Κ Παλαμά; δημοσιεύει τού, ύπεροχους σόιους; στίχους :

Έρμα τού δέντρον μου τά κλώνια, όλα γδυτά,
ξερόφυλλο, χλωρόφυλλο στή μαύρη γή πεσμένο

ποθ'τά πόδια, ώ πόδια μαμαροχυστά,
πατήστε με, σ'ς περιμένω.

Έρμα τού δέντρον μου τά κλώνια, όλα γδυτά,
ξερόφυλλο, χλωρόφυλλο στή μαύρη γή πεσμένο
τρανή πνοή με τά φτερά τά δυνατά,
σίρε με, δείρε με, σήκωσέ με,
γύρνα με, γύρνα, κατάλυσέ με,
σέ περιμένω.

Φύλλα ξερά,
ο'ς καρτερώ,
πόδια πνοή,
Έρωτα, Θίνατε, Θεοί.

— 'πό τά τελευταία «Φύλλα» ξεχωρίζουμε ένα ποίημα, άληθινά όμορφο και δυνατό, τήν «Τρυγηδία» τού Μίλιου Κουντουρά. Ό τόσο, άποφοίμε πώς γράφουν τόσο δημοτικιστές εκεί μέσα. Έστερ' άτό τή όη'ω η πούκανε τό λογιστήριο τού περιοδικού, πώς αύτοι πού βγαίνουν τά «Φύλλα» είναι άπ' όλα και μόνο ό ημοτικιστές δέν είναι.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΚΥΡΑΣ

— Τού Σού τσομαν, από τά άγνωστα σχεδόν εις τήν Ελλάδα έργα του — αν έξαιωσώμεν τήν «Τιμή» και τή «Μηνά» τι άλλο είχαν τήν ευκαιρία νά γνωρίσουν ως τόρα οι Ρωμιοί ; — άπόσε ή Άγκυρα ένα από τά δυνατώτερα μυθιστορήματα. Είνε ό «Δρόμος τών Γάων», δυνατό στην έμπνευση, κολοσιμμένο, με μεγάλο ενδιαφέρον. Πωλιέται δρ. 2.

— Κι άλλο άτό οι καλλίτεροι τού Κνούτ Χάμσον έργα, ό «Πάν», άφιερωμένο στην ιδιοσυρη ζωή και ό τραγικό τέλος τού λογιού Θωμά Γκλάν στό μιστήριο τού δάσους και τά σέλητρα τού κηηρού, τυπώθηκε στή βιβλιοθήκη τής «Άγκυρας». Μεταφραστή; ό Νιρβινας.

— Τή ζουμερή; και φυσισμένη; βιβλιοθήκη τών δασκάλων έτύπισε καινούργιο τεύχος ή «Άγκυρα». Άφιερώνεται στό μεγάλο έργο τού Άγγλου παιδωγοού Σπέστερ και αύο δίνει μεθοδική, πρακτική, σωστή διάταξη τού. Άπαράιτη σ' όλους τούς δασκालους μας. Δρ. 1 25.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ο ΔΕΙΠΝΟΣ ΜΕ ΤΑ ΣΚΩΜΜΑΤΑ. Η έκδοτική έπιχειρεία «Τα Έργα» ώ; πρώτο βιβλίο στή σειρά τής «Άριστά όράματα» μ'α. έδωσε τήν τρυγωδία τού Σήμ Μπενέλλη : «Ο δειπνος με τά σκώμματα», μεταφρασμένη από τό Ν. Πουρόη. Σώνει να μεταφρασει ένα έργο ό Παρούσης για νά πάρει άπέσως τό έργο αύτό σέση στή ετιολογία μας. Μ'α «Ο δειπνος με τά σκώμματα» δει μόνο ως μεταφραση, μ'α και ό έργο είναι από τά πιδ δυνατά πιδ φανήσανε στό νεώτερο θέατρο, κ' είναι κώμα πιδ ένα τειο έργο, αν και μεταφρασμένο από τά 19:1, δέν άξιωθήκα;ε να τό δώδμε άκωμα και από τή σηνή. Τό λόγ; πύθναι και άκωκα νόστιμος, τονέ λέει ό Ποριώτης στό σύντομο πρόλόγό του.